

Finansiella instrument är alla typer av instrument som är avsedda för handel på värdepappersmarknaden. Dessa kan delas in i komplexa och icke komplexa instrument. Innan du handlar med ett finansiellt instrument är vi skyldiga att försäkra oss om att du har tillräcklig kunskap och erfarenhet för att förstå egenskaperna och riskerna med instrumentet. Nedan hittar du information om de viktigaste egenskaperna och riskerna hos en typ av instrument som du visat intresse för. Om du inte har tillräcklig kunskap och erfarenhet är vår rekommendation att du inte handlar med detta instrument.

Introduktion

Räntederivat är ett samlingsbegrepp som kan innefatta ex. optioner, terminer och swappar för räntor och klassas som komplexa finansiella instrument. Räntederivat kan bland annat användas för att förändra eller skydda räntan på ett lån utan att behöva förändra villkoren på det underliggande lånet, eller för exponeringen i en räntebärande tillgång. Olika derivatinstrument skiljer sig åt när det gäller risknivå och vad som påverkar det ekonomiska utfallet. Därför är det viktigt att du förstår vad som gäller för det derivat du ska handla med.

Så fungerar räntederivat

Kännetecknande för derivat är att de är kopplade till händelser eller förutsättningar vid en specifik tidpunkt eller tidsperiod i framtiden.

Derivatets värde baseras på den underliggande tillgången, exempelvis räntor. Marknadsvärdet på ett räntederivat kan variera under derivatets löptid beroende på rörelserna i marknadsräntorna.

Räntederivat gör det möjligt att justera ränterisken i en portfölj efter rådande ekonomiska förutsättningar. Till exempel kan en låneportfölj anpassas för att ta del av ett fördelaktigt ränteläge eller för att stabilisera ränterisken i tider av hög osäkerhet. Med hjälp av räntederivat kan låntagaren till exempel enkelt växla mellan fast och rörlig ränta eller begränsa ränterisken genom olika skydd mot räntehöjningar.

Ett räntederivat är ett separat avtal som varken styr eller påverkar avtalspunkterna i ett underliggande låneavtal.

Vid affärer i vissa räntederivat kan det krävas att du ställer säkerheter för derivatet, i synnerhet om derivatet är föremål för clearing via ett clearinghus. I takt med att priset på den underliggande tillgången förändras kan även säkerhetskravet ändras.

För vem passar räntederivat?

Räntederivat passar särskilt väl för företag och andra skuldförvaltare som vill hantera ränterisken i sin låneportfölj, det vill säga risken för att räntorna stiger (vid lån med rörlig ränta) eller sjunker (vid lån med fast ränta), för att därmed få större kontroll över framtida räntekostnader.

Räntederivat är ett alternativ till att på traditionellt sätt binda räntan på sina lån, när man vill skapa handlingsfrihet i riskhanteringen. Fördelen med räntederivat uppstår när det finns behov att ändra i låneportföljen.

Handel med räntederivat

Räntederivat är oftast onoterade instrument som inte handlas via någon börs. Ett räntederivat skräddarsys efter kundens behov och handlas oftast OTC (Over The Counter), det vill säga direkt mellan kunden och banken. För att handla med räntederivat hos SEB behövs en limit.

Olika typer av räntederivat

Det finns flera olika typer av räntederivat. Här redogör vi för de vanligaste varianterna som du kan handla med hos oss på SEB.

Ränteswappar

En ränteswap är ett avtal mellan två parter (ex. dig och banken) om att byta räntebetalningar med varandra under en bestämd tidsperiod.

Ränteswappar gör det möjligt att växla mellan fast och rörlig ränta, utan att behöva göra förändringar i det underliggande lånet. Med en ränteswap kan innehavaren av ett lån med rörlig ränta (ex. 3-månaders Stibor) byta till sig fast ränta för att skydda sig mot stigande marknadsräntor. Detta utan att behöva binda räntan på själva lånet och därmed binda upp kapitalet. På motsvarande sätt kan innehavaren av ett lån med fast ränta byta till sig rörlig ränta för att ta del av fallande marknadsräntor.

Ränteswappar kan också användas för att aktivt ta positioner i enlighet med en specifik räntetro. I dessa fall fungerar ränteswappar som en form av investering.

En ränteswap är ett flexibelt instrument som kan anpassas efter köparens behov. Lösningen ger också normalt en lägre räntekostnad än att binda själva lånet till en fast ränta. I förhållande till ett alternativ med rörlig ränta ger en ränteswap en mer stabil räntekostnad.

En ränteswap kan enkelt avslutas (stängas) i förtid, exempelvis genom att samtliga framtida räntebetalningar nuvärdesberäknas. Att stänga en swap i förtid kan medföra en kostnad såväl som en intäkt beroende på hur marknadsvärdet på ränteswappen har utvecklats.

Ränteoptioner

En ränteoption är en rättighet eller skyldighet att vid en bestämd tidpunkt köpa eller sälja en ränta till ett förutbestämt pris (lösenpris).

Som innehavare av optionen har du rätten att köpa (köpoption) eller sälja (säljoption) en ränta till ett bestämt pris under en bestämd tidsperiod eller tidpunkt (senast på slutdagen), medan du som utfärdare av en option är skyldig att köpa (säljoption) eller sälja (köpoption) en ränta till det bestämda priset. För rättigheten betalar innehavaren av optionen en premie till utfärdaren.

En optionslösning är flexibel på så sätt att du som köpare kan välja om optionen ska utnyttjas eller inte. Beroende på marknadsräntan kan du utnyttja optionen om den avtalade räntan är fördelaktig, alternativt låta optionen förfalla eller sälja tillbaka den till banken.

Räntetak

Ett räntetak är en serie av ränteoptioner som en låntagare kan använda för att säkra den maximala räntekostnaden för ett rörligt lån. Räntetaket ger innehavaren rätt att få ersättning om referensräntan (Stibor) vid varje avläsningstillfälle överstiger nivån på räntetaket (lösenpriset). Ersättningen uppgår till mellanskillnaden mellan referensräntan och lösenpriset, räknat på det nominella beloppet. Om referensräntan understiger lösenpriset betalas ingen ersättning ut för den aktuella ränteperioden.

För ränteskyddet betalar innehavaren av räntetaket en premie, som bland annat bestäms utifrån löptiden och lösenpriset. Längre löptid innebär ett dyrare räntetak eftersom innehavaren är skyddad under längre tid. Räntetaket blir också dyrare ju lägre lösenpriset är, eftersom det innebär en ökad sannolikhet för att referensräntan överstiger lösenpriset.

Ett räntetak kan användas som skydd mot stigande räntor, men ger också innehavaren möjlighet att ta del av fallande räntor.

Precis som en ränteswap kan ett räntetak stängas i förtid, något som kan medföra en intäkt, en form av premieåterbetalning om man så vill. Intäkten är beroende av hur marknadsvärdet utvecklats utifrån exempelvis löptiden, lösenpriset, referensräntan och volatiliteten. Man bör vara medveten om att marknadsvärdet på ett räntetak under löptiden kan vara nära noll.

Risk

Begreppet risk betecknar i investeringssammanhang sannolikheten för att det investerade kapitalet kommer att minska i värde. En högre risk medför ofta större möjlighet till en hög avkastning, men ökar samtidigt risken för att förlora pengar.

Risken kan variera kraftigt mellan olika derivat. Derivat kan användas både för att öka och minska risken. Om räntederivat används i spekulativt syfte blir risken högre.

Vid handel med räntederivat finns alltid en motpartsrisk, dvs. risken för att motparten inte fullföljer sina åtaganden, vilket kan påverka priset under löptiden. Det finns också en risk för kostnader vid förtidsinlösen av avtal.

Räntederivat gör det möjligt att undvika osäkerhet kring framtida räntenivåer och räntekostnader. Däremot går det aldrig att på förhand säga om det är en lönsam strategi.

Swappar

Via en swap kan man byta till sig både en högre och en lägre risk.

Optioner

Köparen av en option kan maximalt förlora den betalda premien.

För utfärdaren av en option kan förlusten däremot vara obegränsad. Kursrörelserna kan vara större för optionen än för den underliggande tillgången.

Räntetak

Det finns en risk att innehavaren av ett räntetak betalar en premie för något som inte kommer att utnyttjas.

Mer information

Ett företag eller en enskild näringsidkare som handlar med finansiella instrument omfattas av regelverket EMIR. Det innebär bl.a. att du behöver

teckna avtalet "Överenskommelse om portföljvinstämning" för att kunna handla med dessa instrument hos SEB.

Som företag eller enskild näringsidkare är du också skyldig att rapportera dina transaktioner till ett s.k. transaktionsregister och måste då ha en LEI-kod – Legal Entity Identifier. Denna kan du skaffa via olika utgivare, t.ex. Nordlei (www.nordlei.org) och GMEI Utility (www.gmeiutility.org). Att du har en LEI-kod är en förutsättning för att du ska kunna handla dessa instrument hos SEB. Du kan också via avtal överlåta uppgiften att rapportera dina transaktioner till SEB. Vi gör då detta för din räkning.

i Tänk på att:

- Historisk avkastning är ingen garanti för framtida avkastning. Värdet på finansiella instrument kan både öka och minska och det är inte säkert att du får tillbaka hela det investerade kapitalet.
- För att handla med dessa instrument ska du själv sätta dig in i de avtal och villkor som gäller för handel med finansiella instrument. Vilket avtal som tillämpas beror på vilket instrument du ska handla i.
- Vissa instrument förutsätter att du är skyldig att leverera betalningar i framtiden. Det är viktigt att du har beredskap att möta dina åtaganden.
- Kontrollera uppgifterna på avräkningsnotan samt annan rapportering kring dina innehav och reklamera omgående eventuella fel.
- Bevaka löpande värdeförändringen på dina innehav och positioner.
- Du är själv ansvarig för att vidta de åtgärder som krävs för att minska risken för förluster.
- Be alltid om kompletterande marknadsföringsmaterial eller ytterligare information som närmare beskriver det finansiella instrument som du är intresserad av.

Erfarenhetsfrågor

Hur lång erfarenhet har du av att använda denna typ av instrument?

- Ingen erfarenhet
 Under 1 år
 1 till 5 år
 Mer än 5 år

Vilket är det genomsnittliga beloppet för dina affärer i denna typ av instrument?

- Upp till 50 000
 Upp till 100 000
 Upp till 250 000
 Upp till 500 000
 Över 500 000

Ungefär hur många affärer per år har du gjort i denna typ av instrument?

- Upp till 2
 Upp till 5
 Upp till 10
 Fler än 10

Kunskapsfrågor

1. Vad innebär en ränteswap?

- A) Att byta räntebetalningar med varandra
B) Att räntan ändrar sig med jämna mellanrum
C) Ett byte mellan ränta och en aktie

2. Om du innehar ett räntetak så...

- A) ... har du rätt att få ersättning om referensräntan är lägre än lösenpriset
B) ... har du rätt att få ersättning om referensräntan är högre än lösenpriset
C) ... har du skyldighet att betala ersättning om referensräntan är högre än lösenpriset

3. Som innehavaren av en köption så...

- A) ... har du rätten att köpa underliggande ränta till bestämt pris
B) ... har du rätten att sälja underliggande ränta till bestämt pris
C) ... är du skyldig att köpa underliggande ränta till bestämt pris

4. Som utställare av en säljoption så...

- A) ... har du rätten att köpa underliggande ränta till bestämt pris
B) ... har du rätten att sälja underliggande ränta till bestämt pris
C) ... är du skyldig att köpa underliggande ränta till bestämt pris

5. En ränteswap kan...

- A) ... stängas i förtid utan en kostnad
B) ... inte stängas i förtid
C) ... stängas i förtid, det kan medföra en kostnad eller en intäkt beroende på marknadsvärdet i swapen

6. Rättederivat handlas oftast...

- A) ... via en börs
 - B) ... OTC
 - C) ... direkt mellan kunder
-

7. Vad kallas den avgift man får betala när man köper en option?

- A) Pris
 - B) Premie
 - C) Bonus
-